وَ لَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَل وَ كَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً (54) وَ مَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى وَ يَسْتَغْفِرُوا رَبُّهُمْ إِلاَّ أَنْ تَأْتِيَهُمْ شُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلاً (55) وَ مَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلاًّ مُبَشِّرينَ وَ مُنْذِرِينَ وَ يُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَ اتَّخَذُوا آيَاتِي وَ مَا أُنْذِرُوا هُزُواً (56) وَ مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَ نَسِى مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَ فِي آذَانِهِمْ وَقْراً وَ إِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذاً أَبَداً (57) وَ رَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ

الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلاً الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلاً (58) وَ تِلْکَ الْقُری أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَ جَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِداً (59)

We have explained in detail in this Quran, for the benefit of mankind, every kind of similitude: but man is, in most things, contentious. And what is there to keep back men from believing, now that guidance has come to them, nor from praying for forgiveness from their Lord, but that (they ask that) the ways of the ancients be repeated with them, or the wrath be brought to them face to face? We only send the messengers to give glad tidings and to give warnings: but the unbelievers dispute with vain argument, in order therewith to weaken the truth, and they treat My signs as a jest. And who doth more wrong than one who is reminded of the signs of his Lord, but turns away from them, forgetting the (deeds) which his hands have sent forth? Verily We have set veils over their hearts lest they should understand this, and over their ears, deafness, if thou callest them to guidance, even then will they never accept guidance. But your Lord is most forgiving, full of Mercy. If He were to call them (at once) to account for what they have earned, then surely He would have hastened their punishment: but they have their appointed time, beyond which they will find no refuge. Such were the towns we destroyed when they committed iniquities; but we fixed an appointed time for their destruction.

ہم نے اِس قرآن میں لو گوں کو طرح طرح سے سمجھا یا مگر انسان بڑا ہی جھگڑالو واقع ہواہے-اُن کے سامنے جب ہدایت آئی تواسے ماننے اور اپنے رب کے حضور معافی جاہنے سے آخراُن کو کس چیز نے روک دیا؟اِس کے سوااور کچھ نہیں کہ وہ منتظر ہیں کہ اُن کے ساتھ بھی وہی کچھ ہوجو بچھلی قوموں کے ساتھ ہو چکاہے، یابیہ کہ وہ عذاب کوسامنے آتے دیکھے کیں! ر سولوں کو ہم اس کام کے سوااور کسی غرض کے لیے نہیں تصحیحے کہ وہ بشارت اور تنبیه کی خدمت انجام دے دیں مگر کافروں کا حال بہ ہے کہ وہ باطل کے ہتھیار لے کر حق کو نیجاد کھانے کی کو شش کرتے ہیں اور انہوں نے میری آبات کواوراُن تنبیہات کوجوانہیں کی گئیں مذاق بنالیاہے-اور اُس شخص سے بڑھ کر ظالم اور کون ہے جسے اس کے رب کی آیات سنا کر نصیحت کی حائے اور وہاُن سے منہ پھیرے اوراُس برے انحام کو بھول جائے جس کا سر وسامان اس نے اپنے لیے خود اپنے ہاتھوں کیا ہے؟ (جن لو گوں نے مہروش اختیار کی ہے)ان کے دلوں پر ہم نے غلاف چڑھادیے

ہیں جوانہیں قرآن کی بات نہیں سمجھنے دیتے ،اوراُن کے کانوں میں ہم نے گرانی پیدا کر دی ہے۔تمانہیں ہدایت کی طرف کتناہی بلاؤ،وہاس حالت میں تجھی ہدایت نہ پائیں گے - تیر ارب بڑادر گزر کرنے والااور رحیم ہے -وہان کے کر تو توں پر انہیں بکڑ ناچا ہتا تو جلدی ہی عذاب بھیج دیتا۔ مگران کے لیے وعدے کاایک وقت مقرر ہے اور اس سے نیج کر بھاگ نکلنے کی یہ کوئی راہ نہ یائیں گے- یہ عذاب رسیدہ بستیاں تمہارے سامنے موجود ہیں-انہوں نے جب ظلم کیاتو ہم نے انہیں ہلاک کر دیا،اوران میں سے ہرایک کی ہلاکت کے لیے ہم نے وقت مقرر کرر کھا تھا۔

हमने इस कुरआन में लोगों को तरह-तरह से समझाया मगर इनसान बड़ा ही झगड़ालू वाक़े हुआ है | उनके सामने जब हिदायत आई तो उसे मानने और अपने रब के हुज़ूर माफ़ी चाहने से आख़िर उनको किस चीज़ ने रोक दिया? इसके सिवा और कुछ नहीं कि वे मुन्तज़िर हैं कि उनके साथ भी वही कुछ हो जो पिछली कौमों के साथ हो चुका है, या यह कि वे अज़ाब को सामने आते देख लें! रसूलों को हम इस काम के सिवा और किसी गरज़ के लिए नहीं भेजते कि वे बशारत और तंबीह की ख़िदमत अंजाम दे दें | मगर काफ़िरों का ये हाल है कि वे बातिल के हिथयार लेकर हक को नीचा दिखने की कोशिश करते हैं और उन्होंने मेरी आयात को और उन तंबीहात को, जो उन्हें की गई, मज़ाक़ बना लिया है | और उस शख्स से बढ़कर ज़ालिम और कौन है जिसे उसके रब की आयात सुनाकर नसीहत की जाए और वह उनसे म्ँह फेरे और उस ब्रे अंजाम को भूल जाए जिसका सरो-सामान उसने अपने लिए ख़्द अपने हाथों किया है? (जिस लोगों ने यह रविश इख़तियार की है) उनके दिलों पर हमने गिलाफ़ चढ़ा दिए हैं जो उन्हें कुरआन की बात नहीं समझने देते और उनके कानों में हमने गिरानी पैदा कर दी है | त्म उन्हें हिदायत की तरफ़ कितना ही बुलाओ, वे इस हालत में कभी हिदायत न पाएँगे | तेरा रब बड़ा दरगुज़र करनेवाला और रहीम है | वह इनके करतूतों पर इन्हें पकड़ना चाहता तो जल्दी ही अज़ाब भेज देता | मगर इनके लिए वादे का एक वक़्त म्क़र्रर है और इससे बचकरभाग निकलने की ये कोई राह न पाएँगे | ये अज़ाबरसीद बस्तियाँ तुम्हारे सामने मौजूद हैं | इन्होंने जब ज़ुल्म किया तो हमने इन्हें हलाक कर दिया, और इनमें से हर एक की हलाकत के लिए हमने वक़्त मुक़र्रर कर रखा था |